

นวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางประชาธิปไตย ในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

The Innovation for Management of Historical and Cultural Tourism of Community under Civil State Approach in Wiang Chai District, Chiang Rai Province

ประยูร อิมิวัตร¹, นำขวัญ วงศ์ประทุม², กฤษณะ สมควร³ และ อรุณี อินเทพ⁴

Prayoon Imiwat, Numkwan Wongpratum, Kritsana Somkuan and Arunee Inthep

Corresponding author, E-mail : prayoon6318@gmail.com

Received : April 4, 2019
Revised : August 25, 2019
Accepted : September 20, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางประชาธิปไตย ในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อสำรวจข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาการร่วมรังสรรค์ตามแนวทางประชาธิปไตยในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย 3) เพื่อสังเคราะห์แนวทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยแบบบูรณาการ (Integrated Research) คณะผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) คือใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ร่วมกัน โดยใช้การสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับ

การจัดการท่องเที่ยวและแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเวียงชัย

ผลการวิจัยพบแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย มี 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว 2) ความสามารถในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวเชิงระบบ 3) การสร้างความเข้าใจของชุมชนต่อการท่องเที่ยว 4) การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ 5) ความสามารถของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยว 6) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 7) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 8) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นผลสังเคราะห์การร่วมรังสรรค์ (Co-Creation) ของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ที่มีฐานคิดจากการ “ร่วมคิด ร่วมวางแผน

¹ อาจารย์ประจำสำนักวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² อาจารย์ประจำสำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ อาจารย์ประจำสำนักวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

⁴ เจ้าหน้าที่ประจำสำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์” และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย ซึ่งเป็นการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยว 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางการประชาสัมพันธ์ 2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยว 3) แนวทางการอนุรักษ์ การฟื้นฟูวัฒนธรรม 4) แนวทางการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้ความภาคภูมิใจและห่วงใยในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นทรัพยากรของตนเอง

คำสำคัญ : การจัดการการท่องเที่ยว / เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน / แนวทางประชารัฐ

Abstract

The study entitled The Innovation for Management of Historical and Cultural Tourism of Community under Civil State Approach in Wiang Chai District, Chiang Rai Province aimed to 1) survey the historical and community culture resources in Wiang Chai District, Chiang Rai Province; 2) examine the civil state implementation on the management of historical and community culture tourism in Wiang Chai District, Chiang Rai Province; 3) synthesize the guidelines and activities of historical and community culture tourism in Wiang Chai District, Chiang Rai Province. This integrated research employed mixed method approach that deployed focus-group discussion with people involved in tourism management and questionnaire distribution with the residents residing in the area of tourist attractions in Wiang Chai District.

The results indicated that the historical and community culture tourism in Wiang Chai The District covers 8 issues: 1) Determining tourism policy 2) Capacity in systematic tourism planning and management 3) Building community's understanding on tourism 4) Developing cooperation with civil state network 5) Community's capacity in welcoming tourists 6) Competition capacity 7) Empowering community strengths 8) Developing tourist attractions through co-creation processes by means of “Think, plan, act, share responsibilities, and enjoy benefits together.” The guidelines for the management of historical and

community culture tourism evolve the strategies for tourism management that involved 4 approaches: 1) Public relations strategies 2) Tourism management strategies 3) Cultural preservation and maintenance strategies 4) Shared benefits strategies under the pride and protection of their own historical and community culture tourism resources.

Keywords : Tourism Management / Historical and Community Culture Tourism / Civil State

บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาประเทศไทยเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นประเทศที่มีความมั่นคงในทุกด้าน ประชาชนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการพัฒนาประเทศยั่งยืนในทุกมิติ ที่จะเผชิญกลางความเสี่ยงและความท้าทายหลายประการทั้งจากเงื่อนไขภายในและภายนอกประเทศที่สำคัญ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ที่ต้องการให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน คนไทยมีความสุขอยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 4) ยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 5) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แม้ว่าที่ผ่านมาการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และการต่างประเทศ รวมทั้งกฎระเบียบ ต่าง ๆ ของประเทศไทยมีความก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นในระดับนานาชาติมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันผลของการพัฒนาที่ผ่านมาได้ส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองยังมีความอ่อนแอในหลายด้านที่เป็นความเสี่ยงต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ในด้านเศรษฐกิจ โครงสร้าง ทางเศรษฐกิจได้ปรับเปลี่ยนจากฐานเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมและบริการ ที่เน้นการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยมีการลงทุนจากต่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญ การขยายฐานอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วในอดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบันอาศัยความได้เปรียบด้านแรงงาน ค่าแรงต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร และความหละหลวมด้านกฎระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ เป็น

ปัจจัยหลักในการสนับสนุนการผลิตและการบริการต้นทุนต่ำ และอาศัยการแข่งขันด้านราคาในตลาดโลก เพื่อมุ่งสร้างรายได้จากการส่งออกในตลาดโลกเป็นหลัก ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกภายใต้สถานการณ์และแนวโน้มที่การแข่งขันในตลาดโลก มีความเข้มข้นมากขึ้นและต้นทุนการผลิตในประเทศไทยสูงขึ้นตามต้นทุนค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นเพราะการขาดแคลน แรงงาน เช่นเดียวกับต้นทุนวัตถุดิบและต้นทุนด้านบริหารจัดการและต้นทุนโลจิสติกส์ที่สูงขึ้น เนื่องจากการประกอบธุรกิจ การค้าและการพัฒนาความเป็นอยู่โดยใช้ทรัพยากรเป็นหลัก ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถูกใช้และทำลายย่อยหรือและเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วโดยที่การฟื้นฟูและทดแทนมีความล่าช้าไม่เท่าทัน ในขณะที่การลงทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอและขาดคุณภาพในหลายด้านและในหลายพื้นที่ทำให้ต้นทุนด้านโลจิสติกส์สูงขึ้น (นครินทร์ อมเรศ. 2560)

นอกจากนั้น การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่จะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมมีน้อย ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลกซึ่งความต้องการสินค้ากลุ่มคุณภาพและรูปแบบงูใจเพิ่มขึ้นเร็วขึ้น และหลายกลุ่มประเทศมีความสามารถในการเข้ามาแข่งขันในตลาดกลางและตลาดล่างมากขึ้น ประกอบกับสถานการณ์และอิทธิพลทางการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการผลักดันนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อเฉพาะกลุ่ม และการแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร ประเทศไทยจึงเผชิญกับความท้าทายมากขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวนอกจากจะสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้วยังสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างด้านสังคมและการเมืองด้วยเช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้รัฐบาลกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Growth & Competitiveness) ผ่านกระบวนการสร้างนวัตกรรมจัดการเชิงสังคมและเศรษฐกิจที่เหมาะสมระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะประเด็นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยพัฒนากลุ่มเมืองท่องเที่ยว และผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจะให้ความสำคัญกับการตลาด การดึงดูดนักท่องเที่ยว

เที่ยวทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยและพัฒนาท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม เชื่อมโยงสินค้า OTOP กับการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา สอดรับกับแนวคิดนักวิชาการบางท่านกล่าวว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการสร้างนวัตกรรมน้อยมาก แม้ว่านวัตกรรมจะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ก็ตาม (Poon,1993 อ้างถึงใน วไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์, 2559) นวัตกรรมได้สร้างสินค้าใหม่ให้กับวงการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นวัตกรรมยังเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและลดต้นทุนในการให้บริการ เช่น การขายบัตรของขั้วรายการนำเที่ยวผ่านทางระบบออนไลน์ของบริษัทนำเที่ยว นวัตกรรมยังเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานการตลาดท่องเที่ยว เช่น การดำเนินแคมเปญ Visit Thailand Year 1987 ทำให้ชาวไทยเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวมากขึ้น อนึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวก็มีส่วนอย่างมากในการส่งเสริมและเสริมสร้างความสัมพันธ์ของมนุษยชาติ ความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือนจนก่อเกิดสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติ และตระหนักถึงคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญและเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่เป็นรากฐานสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ การศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่แบบเชื่อมโยงเครือข่าย (Network Area) จะเป็นช่องทางใหม่ในการจัดการท่องเที่ยวแบบผสมผสานภายใต้แนวคิดของการจัดการเชิงระบบ (Systems management) อาจจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมต่อไปได้

อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นอำเภอหนึ่งที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงรายด้วยระยะทางโดยประมาณ 30 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองเชียงราย มีจุดเด่นทางด้านประวัติความเป็นมาตามพงศาวดารหลายฉบับกล่าวว่า เมื่อราว พ.ศ.1900 พระเจ้าไชยนารายณ์โอรสองค์ที่ 2 ของพ่อขุนเม็งราย ได้ทรงสร้างเมืองขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่ตำบลเมืองชุม เรียกชื่อว่าเมือง “เวียงชัยนารายณ์” ต่อมาเมืองได้ร้างไปเนื่องจากภัยสงครามจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งปรากฏ

เรื่องราวในประวัติศาสตร์อีกว่า เมืองร้างแห่งนั้นเรียกว่า “ปงเวียงชัย” อยู่ห่างจากเมืองเชียงรายได้ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 8 กม. ได้มีผู้คนเริ่มทยอยเข้าไปทำมาหากินตั้งบ้านเรือนอยู่ จนกลายเป็นหมู่บ้านเรียกว่า “บ้านเวียงชัย” ต่อมาได้มีผู้อพยพเข้าอยู่ในพื้นที่นั้นมากขึ้น ซึ่งมีความหลากหลายของชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา การดำรงชีวิต และตั้งเป็นตำบลเรียกว่า “ตำบลเวียงชัย” ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2508 อำเภอเมืองเชียงรายได้ดำเนินการขอแยกตำบลเวียงชัย ตำบลทุ่งก่อ และตำบลผางามตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2517 ให้แบ่งท้องที่อำเภอเมืองเชียงรายได้จำนวน 3 ตำบล นี้ตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอเรียกว่า “กิ่งอำเภอเวียงชัย” ตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2517 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2522 จากนั้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2538 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศแยกตำบลทุ่งก่อ ตำบลดงมหาวัน ตำบลป่าซาง ออกจากอำเภอเวียงชัยจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง ปัจจุบันอำเภอเวียงชัยแบ่งเขตการปกครองเป็น 5 ตำบล (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. ออนไลน์) มีสถานที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากมาย เช่น พุทธสถานพระโบราณวัดโพธิ์ชัย วัดโบราณเวียงเดิม พุทธสถานพระเจ้ากือนา หอศิลป์พระมมา หนองหลวง ถ้ำพระผางาม ดอยผาช้าง และด้วยความโดดเด่นของพื้นที่ที่มีประวัติความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์และยังคงมีสถานที่ที่ปรากฏหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบันจึงมีคำขวัญประจำอำเภอไว้ว่า “พระธาตุศรีจอมเทพสวยเด่น หนองหลวงเป็นแหล่งปลา รอยพระพุทธรูปศิลาผาใหญ่ พระเจ้ากือนาลือไกล เวียงชัยข้าวดี” ทั้งนี้ในภาพรวมจากการสำรวจเบื้องต้นของคณะผู้วิจัย อำเภอเวียงชัยยังขาดการจัดรูปแบบการจัดการให้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อน สถานที่จัดการเรียนรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลังอย่างเป็นรูปธรรม ยังขาดการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่แบบองค์รวม โดยที่แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการร่วมรังสรรค์ตามแนวทางพระราชรัฐในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาและเรียนรู้ถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ศิลปะและเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ทั้งที่มีมานานแล้ว และที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วัฒนธรรมเป็นวัตถุดิบหรือใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไว้ว่าเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิต ผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกัน ซึ่งให้เห็นว่าส่วนประกอบทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์งานหัตถกรรม กิจกรรมทางประเพณี ภาษา อาหาร ศิลปะ ดนตรีศาสนา สถาปัตยกรรมการศึกษา ลักษณะการแต่งกาย เทคโนโลยีของชุมชนท้องถิ่น และกิจกรรมยามว่าง ทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันรัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการในหลายมาตรการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนผู้มีรายได้น้อยทั้งทางด้านการลดต้นทุนการผลิต การให้ความรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การตลาด การช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต และการใช้แนวคิด “ประชารัฐ” มาเป็นตัวการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (คู่มือการดำเนินงานนโยบายสานพลังประชารัฐ 2559)

“ประชารัฐ” คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ประชาชน ช่วยกันแก้ปัญหา และคิดหาทางสร้างอนาคตให้ประเทศไทย ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

จากวัตถุประสงค์สำคัญของการสานพลังประชารัฐ

คือ การลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนมากอยู่ในชุมชนชนบทและมีอาชีพพื้นฐานด้านเกษตรกรรม เป้าหมายมุ่งเน้นที่การสร้างอาชีพ รายได้เพิ่มขึ้นและประชาชนมีความสุข จึงยึดถือชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาในการส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้และการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะขับเคลื่อนผ่านบริษัทประชารัฐรักสามัคคี มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ถึงปลายทาง จนก่อให้เกิดรายได้แล้วนำรายได้นั้นมาต่อยอดพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนจะบังเกิดผลได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลากหลายด้านตามสภาพบริบทของแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านศักยภาพของแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ สุขอนามัย ความปลอดภัย และรวมถึงศักยภาพหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่ามีบทบาทอย่างมากในการจัดการ การดูแล การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น การสร้างความเข้าใจของชุมชน การสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหน วัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมไปถึงการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษา แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ประชาชน และฐานทรัพยากรที่ทรงคุณค่าในชุมชนท้องถิ่น

ระเบียบวิธีการวิจัย

คณะผู้วิจัยจึงเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม ได้แก่ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จากการสำรวจเบื้องต้นคณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) พุทธสถานพระโบราณวัดโพธิ์ชัย 2) วัดโบราณเวียงเดิม 3) พุทธสถานพระเจ้ากือนา อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ 4) หนองหลวง อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลดอน

ศิลา และทำการศึกษาข้อมูลของแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย และเอกสารทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวในมิติของผู้เป็นเจ้าของแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางประชารัฐ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อร่วมรังสรรค์ (Co-Creation) การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงเครือข่าย (Network Area)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยกำหนดประชากรแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง เป็นประชากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนของภาครัฐ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย ที่ว่าการอำเภอเวียงชัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียงชัย) ที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบ พัฒนาและรักษาผลประโยชน์ของแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 คน กลุ่มที่สองเป็นตัวแทนผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย (สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย) จำนวน 3 คน กลุ่มที่สามเป็นผู้นำในชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำวิสาหกิจชุมชน จำนวน 10 คน และกลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรทั่วไปที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย จำนวน 355 คน

เครื่องมือวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้จะใช้อุปกรณ์ เช่น กล้องวิดีโอ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง รวมถึงแบบสำรวจที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้นโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างคร่าว ๆ กับผู้ที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่แหล่งประวัติศาสตร์นั้นๆ ชาวบ้านบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ใกล้เคียง สืบหาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นแต่ละแหล่งประวัติศาสตร์ที่ศึกษา สภาพบริบทของชุมชน แหล่งวัฒนธรรมชุมชน ประเพณี วิถีชีวิต สภาพทั่วไปและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ สุขอนามัย ความปลอดภัย เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบ รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา และเพื่อให้มองเห็นภาพรวมและปูพื้นฐานในการทำความเข้าใจของแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนของอำเภอเวียงชัยในรูปแบบต่าง ๆ

แบบสอบถาม ซึ่งกำหนดเฉพาะแนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไปสอบถามข้อมูลกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดประเด็นการสำรวจออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สํารวจข้อมูลและสถานภาพทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง เป็นรายด้าน ได้แก่

ด้านความเข้าใจในแหล่งประวัติศาสตร์และแหล่งวัฒนธรรมชุมชน

ด้านการให้ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ

ด้านความสามารถของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยว

ด้านความต้องการของชุมชนโดยรอบ

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้หลังจากได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วจึงได้สร้างแบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง คณะผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกและตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์

การตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณโดยจากการจัดทำแบบสอบถาม ซึ่งกำหนดเฉพาะแนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไปสอบถามข้อมูลกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ การสนทนากลุ่มและจากแบบสอบถาม มากำหนดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว (รายการท่องเที่ยว) นำผลของการวิเคราะห์ศักยภาพ ความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนที่ปรากฏ โดยยึดหลักตามความเหมาะสมตามศักยภาพ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทางอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มในแหล่งท่องเที่ยว ในรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงระบบ

คณะผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงอุปนัยตามแนวคิดของ จุมพล นิธิพานิช (2551, 451) ว่าเป็นวิธีวิเคราะห์ (แบบตีความ) ที่สร้างข้อสรุปจากรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นมาสร้าง “ข้อสรุปทั่วไป” (Generalization) ถ้า “ข้อสรุป” ยังไม่ได้รับการตรวจสอบยืนยันก็ถือ “ข้อสรุปทั่วไป” ดังกล่าวเป็นสมมติฐานชั่วคราว แต่ถ้าหากเมื่อใดที่ “ข้อสรุปทั่วไป” ดังกล่าวได้รับการยืนยันจะถือ “ข้อสรุปทั่วไป” ดังกล่าวเป็น “ข้อสรุปทั่วไป” ที่มีคํานามธรรม

(Abstract) ในระดับต้นๆ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูลดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2548, 129)

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนาม และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของแต่ละพื้นที่ที่ศึกษามาวิเคราะห์ เปรียบเทียบระหว่างเวลา สถานที่ บุคคลและเนื้อหาที่แตกต่างกัน ว่า ถ้าหากเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ต่างสถานที่กันเหมือนกันหรือไม่ และหากบุคคลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ หากได้ข้อมูลเหมือนกัน แสดงว่าเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยตรวจสอบว่า คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะเป็นคณะผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตโดยตลอด หรืออาจนำข้อมูลการสังเกตของคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยมาเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ถ้าข้อมูลที่บันทึกได้จากการสังเกตของคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเหมือนกันแสดงว่าเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการและข้อมูลด้านต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยในการศึกษาจะใช้วิธีการการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นหลักควบคู่กับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการลงพื้นที่ภาคสนาม พร้อมทั้งการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย หากข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างกันหรือขัดแย้งกัน ผู้ศึกษาจะเข้าไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งและหากข้อมูลที่ได้ทำการตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันก็น่าเชื่อถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์แล้วจากนั้นนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลักษณะของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงอธิบาย

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาแยกเป็นรายประเด็นโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ให้เป็นข้อสรุปในเชิงนามธรรมแล้วสรุปผล และใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยสังเคราะห์แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และนำผลที่ได้ประมวลผลมาจัดรวบรวมเป็นหมวดหมู่และจัดระบบ ระเบียบ ความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดมาตรวจสอบความถูกต้อง เก็บข้อมูลเสริมทั้งทางตรงและทางอ้อมให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ วิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดเพื่อนำไปสู่การตีความหมายข้อมูล ตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมทั้งความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีนัยยะต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ได้ข้อสรุปที่เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยจากการสำรวจเกี่ยวกับแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ 1) พุทธสถานพระโบราณวัดโพธิ์ชัย มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปโบราณแต่ได้มีการห่อหุ้มด้วยปูนปิดทับตัวองค์พระไว้ และตั้งอยู่ในวิหารที่ยังดำเนินการก่อสร้างไม่แล้วเสร็จในบริเวณพุทธสถานพระโบราณบ้านป่ายางน้อย (แยกหมู่บ้านจากบ้านโพธิ์ชัย) การเดินทางโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1232 ด้านซ้ายมือ ความสะดวกและการบริการยังไม่มีให้บริการสาธารณะหรือบริการส่วนบุคคลใดๆ ภายในบริเวณพุทธสถานมีห้องน้ำและห้องส้วม สภาพบริบทของ พุทธสถานพระโบราณวัดโพธิ์ชัยตั้งอยู่ในที่โล่งติดทุ่งนา และห่างจากหมู่บ้านไม่ไกลนัก 2) วัดโบราณเวียงเดิม มีลักษณะสถาปัตยกรรมและพระพุทธรูปเก่า และมีการสร้างศาลาทรงจตุรมุขครอบไว้ มีพิพิธภัณฑ์วัตถุโบราณซึ่งตั้งอยู่ภายในวัดโบราณเวียงเดิม สามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยสะดวก ภายในบริเวณวัดโบราณเวียงเดิมมีสถานที่กว้างขวางสามารถใช้เป็นที่จอดรถสำหรับผู้มาเยือนได้สะดวก มีห้องน้ำและห้องส้วมไว้คอยบริการ บริเวณวัดตั้งอยู่ใจกลางชุมชน มีบ้านเรือนของประชาชนตั้งอยู่โดยรอบ 3) พุทธสถานพระเจ้ากือนาเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญและน่าสนใจทางประวัติศาสตร์เหมาะที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ มีเรือโบราณและวัตถุโบราณอื่นๆ ที่แสดงถึงความเป็นมาในอดีต การเดินทางโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4013 เพราะเป็นเส้นทางที่ประชาชนทั่วไปใช้สัญจรผ่านไปมา ภายในบริเวณมีสถานที่กว้างขวางมีศาลาที่พักและเก้าอี้หินอ่อนไว้รองรับ

มีห้องน้ำและห้องส้วมในบริเวณพุทธสถานไว้คอยให้บริการ แต่ยังคงขาดการดูแลรักษาความสะอาด สถานที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำกกซึ่งตั้งอยู่ห่างไกลชุมชนพอสมควร 4) หอนงหลวงเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในการประกอบอาชีพของชุมชนสมัยก่อน มีแหล่งเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์ปลา น้ำจืด เป็นแหล่งวัฒนธรรมชุมชนในเรื่องการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำร่วมกันของคนในอำเภอเวียงชัย การเดินทางโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1152 หอนงหลวงมีลักษณะเป็นสวนสาธารณะจึงมีอาคารเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี มีห้องน้ำและห้องส้วมในบริเวณสวนสาธารณะ มีร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ร้านอาหารพื้นบ้าน สถานที่ที่อยู่ใกล้กับชุมชน คนในชุมชนจึงประกอบอาชีพและหาประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติตามวิถีชีวิต อีกทั้งประกอบอาชีพค้าขาย การเกษตรกรรม การหาปลาด้วยเครื่องมือธรรมชาติเพื่อบำรุงชีพและเพื่อจำหน่าย 5) ดอยผาช้าง มีลักษณะเป็นภูเขาที่ตั้งเด่นอยู่กลางทุ่งนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ โดยรอบภูเขาไม้ถ้าเรียงรายเป็นระยะ อีกทั้งมีทางเดินไต่เขาขึ้นไปชมวิวนยอดเขาได้ 360 องศา และเป็นที่ตั้งหอประชุมสวนพระราชเสาวนีย์ผาช้างทางเข้าถนนคอนกรีตเสริมเหล็กผ่านทุ่งนามีสภาพความเป็นธรรมชาติและชาวบ้านร่วมกันอนุรักษ์ไว้ การเดินทางโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1152 ภายในมีอาคารอเนกประสงค์ของชมรมผู้สูงอายุตำบลดอนติลาตั้งอยู่สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นป่าและโคกหินอยู่กลางทุ่งนาห่างจากชุมชนพอสมควร มีทางเข้าออกทางเดียวแบบวันเวย์โดยรอบดอยผาช้างและมีระยะทางโดยประมาณ 2.3 กิโลเมตร โดยที่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงรายสามารถเขียนเป็นภาพแผนที่ความเชื่อมโยงถึงกันได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย

จากภาพข้างต้นจะสังเกตได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีเส้นทางที่เชื่อมโยงถึงกันได้ และตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทั้งสามแห่งที่มีศักยภาพที่ใกล้เคียงกัน จึงถือได้ว่าเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งในเรื่องระเบียบและข้อกฎหมายของหน่วยงานที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่คอยกำกับดูแล บำรุงรักษา ให้บริการสาธารณะและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ อีกทั้งยังสะดวกในเรื่องการประสานงานกับชุมชนในการรักษาทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนและการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการร่วมรังสรรค์ตามแนวทางประชารัฐในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยจากการร่วมรังสรรค์ของทั้งสามภาคส่วน ได้ข้อสรุป 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน เทศบาลทั้งสามแห่งควรมีการกำหนดนโยบายที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่ให้เหมาะสมร่วมกัน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถวางกรอบนโยบายการพัฒนาที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพแบบบูรณาการ ด้านการรักษาและยึดถือผลประโยชน์สูงสุดของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป และด้านการลดหรือไม่ส่งผลกระทบทางลบหรือความเสียหายต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ความสามารถในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวเชิงระบบ เทศบาลควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ มาดำเนินงานในส่วนที่รับผิดชอบด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรม และจัดสรรงบประมาณประจำปีสำหรับการดูแลบำรุงรักษาความสะอาดเรียบร้อยในภาพรวม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การพัฒนาคนในชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และให้ความสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น 3) การสร้างความเข้าใจของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

และวัฒนธรรมชุมชน เทศบาลต้องมีการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับโดยอาศัยหลักการการจัดการการท่องเที่ยวอย่างสมดุล คือ ด้านชุมชนและสังคมน้อย ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของ ด้านเศรษฐกิจเจริญ ต้องเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและแท้จริง ด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ชุมชนต้องเป็นผู้ร่วมรักษาสีเขียวโดยรอบแหล่งท่องเที่ยววงความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ปฏิบัติด้านด้านการอนุรักษ์ไปพร้อมกับการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 4) การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายประชารัฐ โดยเทศบาลควรเป็นเจ้าภาพหลักในการสร้างความร่วมมือกันของหน่วยงานของรัฐก็คือเทศบาลกับภาคประชาชนโดยมีผู้นำชุมชนแต่ละแห่งเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนในการสร้างสรรค์สิ่งประกอบต่างๆ เพื่อดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวได้สนใจที่จะเรียนรู้แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย และสามารถถ่ายทอด สื่อสารให้กับบุคคลอื่นได้รับรู้ในสิ่งที่ตนเองพบเจอ 5) ความสามารถของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยว การสร้างความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนควรได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ความสะอาดในภาพรวม รวมถึงการบริการเสริมต่างๆ และต้องคำนึงถึงภูมิหลังหรือลักษณะทางสังคมของแต่ละชุมชน โดยชุมชนต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการกำหนด 6) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนในพื้นที่แต่ละแห่งตั้งกลุ่มบริหารจัดการในภาพรวมแต่ละพื้นที่ให้มีการบริการทั่วไป เพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้จากการค้าขายให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน และควรสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงหรือส่วนราชการอื่นเพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบบูรณาการในรูปแบบที่ทันสมัย 7) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ต้องมีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนอย่างเป็นระบบ และให้คนในชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ การวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล โดยอาศัยรูปแบบกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทาง 5 ประการ ได้แก่ กลยุทธ์ส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารจัดการชุมชน กลยุทธ์ส่งเสริมการ

มีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์สร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน กลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้กับคนในชุมชนทุกเพศทุกวัย 8) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นหน่วยงานราชการระดับพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน และมีงบประมาณที่พร้อมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ รวมถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นพร้อมกับการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมไปถึงการขออนุญาต การขอใช้พื้นที่ การปรับปรุงภูมิทัศน์ การสร้างความร่วมมือกับประชาชน ชุมชนและเครือข่าย การดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วนว่าควรจะพัฒนาสถานที่แต่ละแห่งเป็นไปในทิศทางใดและอย่างไร ซึ่งชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสังเคราะห์แนวทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยจากการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนในอำเภอเวียงชัยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จำเป็นที่ต้องดำเนินการสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับตำบลและในระดับอำเภอ โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลเวียงเหนือในช่วงเวลาของขนบธรรมเนียมประเพณีประจำปีของตำบลเวียงเหนือ ได้แก่ ตลาดนัดชุมชน (ตลาดประชารัฐ) ที่นำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมเชิงรุกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมเดิน-วิ่งมินิมาร์ธมาราธอน ระยะทางโดยประมาณ 12 กิโลเมตร ดังภาพที่ 2 และรวมไปถึงเทศกาล “กิน ชิม ชม” อาหารพื้นถิ่นเวียงเหนือริมลำน้ำกก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน
ตำบลเวียงเหนือ

ในส่วนพื้นที่ของตำบลเวียงชัยและตำบลดอนศิลา ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ หนองหลวง และดอยผาช้าง ควรมีกิจกรรมที่บ่งบอกและสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ผูกพันกับแหล่งน้ำธรรมชาติ เพิ่มการสร้างจุดขาย (Land Mark) ที่ไม่กระทบกับแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้านค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชน การสร้างเครือข่ายสินค้าชุมชน(การฝากขาย) การแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อจำหน่าย การนำสินค้าของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชนในรูปแบบต่างๆ มาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ การสร้างผลผลิตเพื่อจัดส่งจำหน่ายให้กับร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงอาหารแปรรูปที่ได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติมาจำหน่ายในรูปแบบตลาดนัดชุมชน (ตลาดประชารัฐ) การจัดงานมหกรรมของดีเวียงชัยนารายณ์เป็นประจำทุกเดือน และเพิ่มกิจกรรมเชิงรุกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่เหมาะสม ได้แก่ กิจกรรมปั่นจักรยานหรือแรลลี่จักรยานแบบครอบครัว “หนองหลวงปั่นปั่นรักษ์” ระยะทางโดยประมาณ 50 กิโลเมตร ดังภาพที่ 3 และรวมไปถึงกิจกรรม “ขึ้นดอย สอยดาว ที่ผาช้าง” เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่กระทบกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน
ตำบลเวียงชัยและตำบลดอนศิลา

โดยทั้งหมดเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางพระราชรัฐในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็น 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางการประชาสัมพันธ์ ควรจัดทำแผนและสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในภาพรวมทั้งอำเภอเวียงชัย โดยจำแนกหรือแบ่งกลุ่มประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและความเชื่อมโยงของแต่ละแห่งแต่ละตำบล เพื่อเป็นสื่อสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยว เป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอเวียงชัย โดยการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและสื่อประชาสัมพันธ์ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัด และให้เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ หรือการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในระดับตำบลหรืออำเภอ (โอเพ่นเฮาส์) และแผนการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงกลไกการตลาด รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่รองหรือพื้นที่ใกล้เคียง 2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน ควรรวบรวมกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ระดับตำบลและระดับอำเภอ บูรณาการเข้ากับกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ในรูปแบบตารางกิจกรรมประจำปี กิจกรรมประจำเดือน เป็นรายสถานที่เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน การสร้างจุดขาย (Land Mark) รูปแบบการบริการการท่องเที่ยวที่แตกต่างและน่าสนใจ 3) แนวทางการการอนุรักษ์การฟื้นฟูวัฒนธรรม ควรจัดทำแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนและประชาชนในพื้นที่แต่ละแห่ง แผนการฟื้นฟูขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมชุมชน วิถีชีวิตดั้งเดิม ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแลแหล่งประวัติศาสตร์แหล่งวัฒนธรรมชุมชน ที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ แผนการพัฒนาพื้นที่แต่ละแห่งโดยการมีส่วนร่วมจากทั้งสามภาคส่วน แผนการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเทศบาลต้องนำแผนการอนุรักษ์ แผนการฟื้นฟูวัฒนธรรมบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี 4) แนวทางการใช้ประโยชน์ร่วมกัน การทำความร่วมมือหรือข้อตกลงร่วมกันทั้งสามภาคส่วน ทั้งภาครัฐ(ที่เกี่ยวข้อง) ภาคเอกชน(ผู้ประกอบการ) ภาคประชาชน(ชุมชน) เป็นภาคีเครือข่ายภาครัฐในการ

จัดทำแผนการใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว แผนการบำรุงรักษาพื้นที่ส่วนกลาง แผนการส่งเสริมการแข่งขัน แผนการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อภิปรายผล

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางพระราชรัฐในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ได้ข้อสรุป 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน 2) ความสามารถในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวเชิงระบบ 3) การสร้างความเข้าใจของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน 4) การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ 5) ความสามารถของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยว 6) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 7) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 8) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน เป็นแนวทางที่เป็นผลลัพธ์การร่วมรังสรรค์ (Co-Creation) ของภาครัฐ (เทศบาล) ภาคเอกชน (ผู้ประกอบการ) ภาคประชาชน (ชุมชน) ถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน การจะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทาง แต่ความท้าทายที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันที่ทำให้ชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมี 2 ปัจจัย คือ 1) ชุมชนไม่เข้าใจว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมทำไมเพื่อประโยชน์ใดตนเองอยู่ตรงไหนของการท่องเที่ยว 2) ชุมชนไม่รู้ว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร สิ่งที่สำคัญที่สุดในการก้าวข้ามปัจจัยท้าทายทั้ง 2 ประการนั้น คือ การพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการรู้เท่าทันข่าวสาร ข้อดีและข้อเสียของการท่องเที่ยว การบริหารจัดการและการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่น การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การเล็งเห็นถึงโอกาสในการเชื่อมโยงชุมชนกับการท่องเที่ยว ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนนั้นภาคส่วนต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหลากหลาย ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง หรือภาควิชาการ ทั้งสถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาเอกชน การมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากมายหลากหลายเช่นนี้ ทำให้ทิศทางในการพัฒนามีความหลากหลายแตกต่างไปตามภารกิจหรือแนวทางของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น ภาคส่วนต่างๆ โดย

เฉพาะภาคประชาชนจึงจำเป็นต้องหันหน้าเข้ามา “ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์” ทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่จะเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นสูงสุด

การนำไปใช้ประโยชน์

ตามที่คณะผู้วิจัยค้นพบจากงานวิจัยและได้อภิปรายผลไว้ข้างต้นในเรื่องของความความท้าทายที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันทำให้ชุมชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว มี 2 ปัจจัย คือ 1) ชุมชนไม่เข้าใจว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมทำอะไรเพื่อประโยชน์ใดตนเองอยู่ตรงไหนของการท่องเที่ยว 2) ชุมชนไม่รู้ว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร สิ่งที่สำคัญที่สุดในการก้าวข้ามปัจจัยท้าทายทั้ง 2 ประการนั้น คือการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการรู้เท่าทันข่าวสาร ข้อดีและข้อเสียของการท่องเที่ยว การบริหารจัดการและการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่น การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การเล็งเห็นถึงโอกาสในการเชื่อมโยงชุมชนกับการท่องเที่ยว ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนนั้นมีภาคส่วนต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหลากหลาย ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง หรือภาควิชาการทั้งสถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาเอกชน หรือจากการมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาที่มีความหลากหลายแตกต่างไปตามภารกิจหรือแนวทางของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนจึงจำเป็นต้อง “ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์” ทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่จะเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่น และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ได้อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป

กระบวนการที่สำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางประชารัฐ นั่นก็คือกระบวนการของการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและเป็นดัชนีชี้วัดความสุขของชุมชนและนักท่องเที่ยวตามกรอบของแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการพัฒนาในระดับชุมชนเป็นหลัก และการใช้ฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นต้นทุนของการดำเนินงานเพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป ถือได้

ว่าเป็นนวัตกรรมทางสังคมประเภทหนึ่งด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นภายใต้กรอบความร่วมมือของภาคีเครือข่ายประชารัฐ ที่มุ่งหวังสร้างความสามารถแข่งขันเชิงธุรกิจการท่องเที่ยวระดับชุมชน และเกิดความสำเร็จขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การที่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีกระบวนการคิด วิเคราะห์วางแผน มีภูมิคุ้มกัน และมีภาคภูมิใจและหวงแหนในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นทรัพยากรของตนเอง สืบทอดและรักษาวิถีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเพื่อบรรลุเป้าหมายในการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนของตนให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและขยายผลต่อยอดความร่วมมืออย่างจริงจังในพื้นที่ตำบลอื่นๆ ของอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ต่อไป
2. เทศบาลควรมีการสร้างสรรคกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้รู้หรือปราชญ์ทางด้านวัฒนธรรมจากฐานสู่รุ่นเพื่อเป็นการสืบทอดและรักษาวิถีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ. (2559). กรมพัฒนาชุมชน กลุ่มงานประสานงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ.
- จุมพล หนิมพานิช. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร.
- นครินทร์ อมเรศ. (2560). สองมุมคิด สะกิดคำจ้างไทย. ฝ่ายนโยบายโครงสร้างเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2559, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_22Mar2019.aspx
- วไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์. (2559). นวัตกรรมกรรมการท่องเที่ยว. จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. (2559). ข้อมูลทั่วไปอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2559, จาก <http://www2.amphoe.com/menu.php>
- สุภางค์ จันทวานิช. (2548). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 13) กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2559, จาก <file:///D:/รวมข้อมูล%20การปฏิรูปประเทศ%20รัฐบาล%20พล.อ.ประยุทธ์/ยุทธศาสตร์ชาติ/2.%20Roadmap%202015.pdf>